13 de gener del 2012

El Segarra-Garrigues arriba a Tàrrega (I)

La data del 20 de desembre del 2011 quedarà sens dubte inscrita en la història de Tàrrega com una de les més transcendents viscudes en el terreny econòmic i social. Faltaven cinc minuts per tres quarts de dotze quan s'obrien les comportes del canal Segarra- Garrigues situades al terme de la Figuerosa, prop de Riudovelles, i al cap de cinquanta minuts, enmig de gran expectació, les aigües sortien del túnel de Tàrrega després de recórrer vuit quilòmetres, aturant-se a les comportes al final del tram situat prop del Talladell, a pocs metres de la llera de l'Ondara. L'emoció era ben present entre els qui hi assistíem, encapçalats per l'alcaldessa Rosa Maria Perelló i altres regidors, acompanyats del president de la Comunitat de Regants del Segarra-Garrigues, Josep París, i l'enginyer targarí Josep Maria Serra, responsable de tan important obra que tanta riquesa ha de portar a les nostres terres. Unes terres de secà que, de mica en mica, d'aquí a uns anys es veuran transformades i enriquides per l'arribada de les aigües des dels Pirineus. Aquest escrit no té altra pretensió que fer memòria i retre homenatge a totes aquelles persones i institucions que des de fa més de dos segles lluitaren per aquesta causa.

En els instants que vaig veure circular i sentir el soroll de l'aigua pel canal, una estranya barreja de sentiments i humitat als ulls m'envaïren, pensant en tots aquells targarins que des de fa 234 anys ja somiaren de redimir aquests secans. Se'ns fa difícil imaginar tota la munió de gent que hi entregaren esforços i il·lusions, centenars d'hores, reunions, viatges, diners, desenganys, portes tancades i altres d'obertes, per fer realitat el projecte d'un canal que arribés a Tàrrega. Estic segur que ara farien una festa de les grosses, sortirien al carrer i potser fins instituirien la data de l'arribada d'aquesta aigua redemptora. Seria una assenyalada jornada festiva al calendari local, ja que aquesta és una fita per commemorar. Es fa difícil donar noms sense deixar-nos-en cap, de persones i institucions que han bregat fins que el que semblava un somni s'ha convertit en una realitat. Sabem que resten encara almenys uns tres anys perquè la concentració parcel·lària de les finques d'aquesta zona estigui enllestida i l'aigua pugui entrar a les finques. El cert és que el canal ja és aquí, i com ens diu el president de la comunitat, Josep París, «hem de vestir la noia». Aquesta és actualment la infraestructura hidràulica més moderna existent a Europa, i els seus beneficis lògicament tardaran a arribar. Només cal recordar que les aigües del veí canal principal d'Urgell, inaugurat un 2 de novembre del 1853, regaren la primera finca de Jaume Mestres, la Finca Tarasó, al terme d'Agramunt, un 26 de març del 1862, o sigui nou anys després. Ara segur que serà més aviat, ja que la tecnologia actual facilita molt les coses.

Els targarins sempre han estat capdavanters de cara a solucionar la carestia de les aigües pels nostres pobles i camps. Així, ja el 1777 es crea la Societat Econòmica Amics del País de Tàrrega, amb l'objectiu de construir un canal per regar aquestes terres, juntament amb la Junta de Comerç de Barcelona. Abans, l'any 1735, un tal Jaume Duran promou una subscripció per construir el canal d'Urgell. La societat parteix d'un projecte del 1779 encarregat pel comte de Floridablanca. L'any 1786 encomanen a l'arquitecte Joan Soler Faneca que el revisi a fons. Més tard, en el temps de la Revolució Francesa i la Guerra de la Independència, el projecte desapareix, i el seu fill, Tomàs Soler, després el porta endavant. El projecte contempla el pas del canal pel túnel d'Oliola, cap a Coscó, la Figuerosa i en direcció a Tàrrega. L'any 1787 la societat passa a dir-se Societat d'Amics del País d'Urgell, i continua treballant sota la presidència d'Antoni Castellana, juntament amb la Junta de Comerç. Després hi ha un període, del 1790 al 1792, que les coses es paralitzen no sabem per quines raons.

Una nova referència històrica la tenim el 5 d'octubre del 1816, quan en una assemblea de Tàrrega es constitueix una societat promotora amb nombrosa representació de pobles afectats de la zona de cara a la construcció d'un canal. Entre el 1817 i el 1822 s'inicia el projecte de l'obra sota la direcció de Tomàs Soler (túnel Oliola-Coscó). Tres anys després, possiblement per qüestions polítiques, la monarquia de Ferran VII encomana un nou projecte a través del túnel de Montclar a l'arquitecte Antoni Sellés, i és el 1847 quan l'empresa del

mandat reial encomana a l'enginyer Pere de Andrés Puigdengoles complementar el projecte de Sellés travessant la serra de Montclar. Ja el 1852 s'atorgà la concessió definitiva de les obres del canal d'Urgell a la casa Girona, germans Clavé i Cia., de Barcelona, per inaugurar- se el 2 de novembre del 1853. Més endavant, el 26 de juny del 1862 es constitueix a Tàrrega la Comissió General del canal d'Urgell, encapçalada pel targarí Francesc Castellana, i el 7 d'agost queda formada la Junta del Sindicat dels Regants, presidida per ell mateix. Finalment, el 28 de novembre queda constituït a la nostra ciutat el Primer Sindicato General de Riegos, encapçalat pel mateix Francesc Castellana.

En aquells moments Tàrrega acull la centralitat del flamant canal d'Urgell, però amb tot el seu impuls i lluita, no es rega ni un sol pam de terra de les finques, ja que un canal que havia de circular prop de la ciutat ho fa més avall, pel terme d'Anglesola. La desil·lusió és total, i és quan a la dècada de 1880-1890 tota la direcció passa a Mollerussa. La nostra gent no es desanima i torna a agafar embranzida; el 1929, l'alcalde Felip de Juan Zalama i el president de la Cambra de Comerç de Tàrrega, Joan Gómez Llobera, empenyen amb força el projecte de l'anomenat pantà de Clua i el supercanal auxiliar d'Urgell (superior) i el canal de les Garrigues, «pel nostre benestar i riquesa», reunint els habitants de les comarques de l'Urgell, les Garrigues, el Sió, el Corb i l'Ondara. Entre altres notícies, trobem una multitudinària reunió del 12 de gener al Teatre Ateneu i l'assemblea del 16 de febrer a Sarroca de Lleida. La nota del 27 d'abril a *Crònica targarina* diu: «S'ha rebut nota del senyor Manuel Lorenzo Pardo, director tècnic de la Confederación Sindical Hidrográfica del Ebro, per la qual s'anuncia haver- se ja estat iniciats els estudis de la Clua per a determinar el traçat del canal superior que tant ens interessa».

Però les coses no avancen a la velocitat que es volia, i així en un editorial del quinzenal *Clarí*, portaveu de les Garrigues, del 2 de juliol del 1933, es continua clamant i desesperant per la construcció del canal Segarra-Garrigues: «El canal de Segarra-Garrigues és un fet. Com? Vulguem-lo. Fent-nos tots una pinya i actuar. Normes a seguir. Tots a una... Acabada l'assemblea s'acordaren unes bases, s'envien uns telefonemes a corporacions oficials, personalitats, algun periòdic, uns pocs articles aïllats i això és tot». Després venen anys molt difícils i de convulsions socials i polítiques. Continua la manca d'aigua per les terres de secà i el greu problema de la pagesia persisteix. Se'n parla molt, però resta tot aturat. Ningú no pren cap decisió al respecte i existeix una certa desorientació; arriba la malaurada Guerra Civil, que ho paralitza tot. Han de passar bastants anys fins que es tornin a emprendre noves decisions i esforços per part dels nostres patricis i polítics de cara a trobar solució a la problemàtica de la manca d'aigua. Hem d'esperar fins a la tardor del 1950 perquè es torni a remoure el vital tema. Un punt que tractarem, amb el vostre permís, la setmana vinent.